

27.4.2017

kirjaamo@tem.fi
virve.haapajarvi@tem.fi

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 14.3.2017 (TEM/1230/00.04.01/2015)

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto kilpailulain uudistamista koskevan työryhmän mietintöön

Työ- ja elinkeinoministeriö lähetti liikenne- ja viestintäministeriölle lausuntopyynnön kilpailulain uudistamista koskevan työryhmän mietinnöstä. Lausuntopyynnössä liikenne- ja viestintäministeriötä pyydetään kiinnittämään huomiota seuraaviin pykäläehdotuksiin:

- 35 § Tarkastukset elinkeinonharjoittajan liiketiloissa,
- 36 § Tarkastukset muissa tiloissa,
- 37.1 § Menettely tarkastusta toimitettaessa sekä
- 39 § Tietojenvaihto viranomaisten välillä.

Työryhmän tuli selvittää kilpailulainsäädännön uudistamistarpeita Euroopan kilpailuviranomaisten verkoston suositusten, EU:n kilpailusääntöjen ja kansallisen sääntelyn yhdenmukaisuuden perusteella sekä kotimaista viranomais- ja tuomioistuinkäytäntöä koskevien arviointi- ja uudistusehdotusten pohjalta sekä tehdä muutostarpeita koskevat ehdotukset. Mietinnössä käsitellään erityisesti muutostarpeita tarkastusten ja muun selvitystoiminnan osalta sekä kilpailuoikeudellisen seuraamusjärjestelmän osalta. Liikenne- ja viestintäministeriölle osoitetut pykälät liittyvät tarkastus- ja selvitystoimintaan. Muutosten tavoitteena on vastata muuttuneeseen tietotekniseen ympäristöön ja tehostaa tarkastustoimintaa. Näiden kysymysten osalta mietintöön on jätetty eriäviä mielipiteitä.

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää tilaisuudesta lausua työryhmän mietinnöstä ja esittää lausuntoaan kunnioittavasti seuraavaa:

Tarkastusmenettely sekä data-aineiston tarkastuksen jatkaminen viranomaisen tiloissa

Kilpailulain tarkoituksena on terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen vahingollisilta kilpailunrajoituksilta. Lainvastaisia kilpailunrajoituksia valvoo Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Viraston selvitysmahdollisuudet perustuvat kilpailulain mukaiseen tiedonsaantioikeuteen sekä tarkastusoikeuteen. Tarkastusta koskevat säännökset ovat kilpailulain 35 ja 36 §:issä. Ensimmäinen koskee tarkastusta elinkeinonharjoittajan liiketiloissa ja toinen tarkastusta muissa tiloissa.

Mietinnössä molempiin pykäliin ehdotetaan lisättäväksi uusi momentti siitä, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto voisi toimittaa datan tarkastuksen omissa tiloissaan tai valtion muun viranomaisen toimitiloissa. Omissa tiloissa tehtävä jatkettu tarkastus kohdistuisi datan tilapäiseen kopioon eikä koskisi alkuperäistä dataa. Jatkettu tarkastus ei edellyttäisi elinkeinonharjoittajan suostumusta. Jatkettu tarkastus viranomaisen tiloissa olisi mietinnön mu-

kaan välttämätöntä tarkastusten tehokkaan toteuttamisen kannalta: datan määrä on kasvanut huomattavasti ja nykyään suurin osa tarkastettavasta aineistoista on dataa. Datalla tarkoitettaisiin tietokoneessa tai muussa vastaavassa tietojärjestelmässä taikka sen tallennusalustalla olevaa tietoa.

Tarkastuksessa noudettavasta menettelystä säädetään kilpailulain 37 §:ssä. Pykälän ensimmäisessä momentissa säädetään siitä, mitä aineistoja kilpailuviranomaisella on oikeus tarkastaa. Pykälän mukaan tarkastaa voidaan liikekirjeenvaihto, kirjanpito, tietojenkäsittelyn tallenteet, muut asiakirjat ja data, joilla voi olla merkitystä kilpailulain valvonnassa. Aineistosta voidaan myös ottaa jäljennöksiä. Kilpailulain esitöiden perusteella merkitystä ei ole sillä, onko aineisto kirjallisessa vai sähköisessä muodossa.

Mietinnössä todetaan, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto ei tällä hetkellä varovaisuusperiaatteen mukaisesti tutki mobiililaitteita, koska lainsäädännössä ei ole säädetty suoraan oikeudesta niiden tarkastamiseen. Mietinnössä ehdotetaan, että 1 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että kyseiset aineistot voitaisiin tarkastaa tallennusvälineestä riippumatta. Lisäys olisi työryhmän mukaan tarpeellinen sen vuoksi, että tietotekninen toimintaympäristö kehittyy ja laitteiden luokittelu tietokoneiksi tai mobiililaitteiksi on enenevässä määrin tulkinnanvaraista.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kannatettavana tavoitetta tehostaa tarkastusmenettelyä. Ministeriö pitää tärkeänä, että datan jatkettu tarkastus ei vaikuta elinkeinonharjoittajan kykyyn jatkaa liiketoimintaansa ja että jatkettu tarkastus kunnioittaa elinkeinonharjoittajan oikeuksia sen työntekijöiden perusoikeuksia. Ehdotettua sääntelyä tulee arvioida tätä vasten.

Esimerkiksi jatkettulle tarkastukselle ei ole mietinnössä ehdotettu aikarajaa sen perusteella, että jo hallintolain mukaan tarkastus ei saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa. Tästä seuraisi työryhmän mukaan se, että tarkastus on suoritettava nopeasti. Ministeriö pitää norminpurun ja sääntelyn sujuvoittamisen hengen mukaisena sitä, ettei yleislainsäädännön sisältöä perusteet toisteta erityislainsäädännössä. Jatkettu tarkastus kuitenkin kohdistuu data-aineiston kopioon, joten datan pitkittynyt säilyttäminen ei välttämättä aiheuta hallintolain mukaista kohtuutonta haittaa tarkastuksen kohteelle.

Data-aineisto voi myös sisältää yksityisyydensuojan alaankuuluvia tietoja sekä tietoja sähköisestä viestinnästä. Sekä yksityisyydensuoja että sähköisen viestinnän suoja ovat perusoikeuksia, joihin puuttumisen tulisi olla tarkasti rajattua. On tärkeää, että palvelujen käyttäjien oikeuksien, kuten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan, säilymisestä huolehditaan silloin, kun tarkastus kohdistuu viestintävälineisiin.

Tietojenvaihto viranomaisten välillä

Kilpailu- ja kuluttajaviraston mahdollisuus luovuttaa salassa pidettävä asiakirja toisille viranomaisille perustuu kilpailulain 39 §:ään. Pykälän mukaan sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, virastolla on oikeus luovuttaa kilpailulain mukaisten tehtävien hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa salassa pidettävä asiakirja Finanssivalvonnalle, Energiamarkkina-

virastolle, Viestintävirastolle ja Patenti- ja rekisterihallitukselle, jos se on näiden tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä. Säännös koskee vain tietojen luovuttamista eikä oikeuta saamaan tietoja.

Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin niin, ettei tietoon oikeutettuja viranomaisia enää lueteltaisi. Oikeus tietojen luovuttamiseen muotoiltaisiin yleisemmin niin, että virasto voisi luovuttaa toiselle viranomaiselle sen lakisääteisten tehtävien kannalta välttämättömät tiedot. Toiseksi mietinnössä pykälään ehdotetaan lisättävän momentti, jossa annetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle myös oikeus saada kilpailulain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja muilta viranomaisilta.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kannatettavana tavoitetta tehostaa viranomaisten välistä yhteistyötä niiden lakisääteisten valvontatehtävien hoitamiseksi. Kun salassa pidettävät tiedot ovat välttämättömiä viranomaisen laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, niiden luovuttamisesta viranomaiselta toiselle on jo nykyään säädetty monessa laissa. Esimerkiksi tietoyhteiskuntakaaren 318 §:n 1 momentin nojalla Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on nykyisinkin oikeus saada Viestintävirastolta salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä salassa pidettävä tieto, jos se on sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Liikenne- ja viestintäministeriö haluaa samalla nostaa esille, että datan säilytys on maantieteellisesti yhä hajautetumpaa pilvipalveluiden myötä. Euroopan komissio antoi tammikuussa 2017 tiedonannon Euroopan datavetoisen talouden rakentamisesta. Yhtenä mahdollisena toimenpiteenä on, että datalle asetettuja sijaintirajoituksia poistetaan EU-säätelyllä. Tämä voisi lisätä tarvetta parantaa viranomaisyhteistyötä EU:n sisällä.

Anne Berner
Liikenne- ja viestintäministeri

Tuomas Kaivola
Ylitarkastaja

Jakelu

Kirjaamo/TEM
Virve Haapajärvi/TEM